

טרנופול

(פולנית Tarnopol; אוקראינית Ternopol). עיר במערב הרפובליקה האוקראינית הסובייטית. נוסדה בידי הפולנים ב-1540. ב-1772-1918 היתה כלולה בגליציה שבשלטון אוסטריה, ובין שתי מלחמות העולם היתה בשלטון פולין. ב-1939 סופחה לברית המועצות. יהודים ישבו בה מאז ייסודה, וזמן רב היו רוב תושביה. ב-1939 ישבו בט' כ-18,000 יהודים. ב-2 ביולי 1941 נכבשה העיר בידי הגרמנים. כעבור יומיים התחיל בה פוגרום, והוא ארך יותר משבוע (4-11 ביולי). השתתפו בו הגרמנים והאוקראינים, ונרצחו כ-5,000 יהודים.

ביולי ואוגוסט 1941 נגזרו גזירות על היהודים: הוגבל חופש התנועה שלהם בעיר ומחוצה לה ונאסר עליהם להחליף את מקום מגוריהם, הוחרמו דירות רבות וחפצי ערך, ומאות נלקחו יום יום לעבודות כפייה. בספטמבר ניתנה הוראה להקים גטו. ריכוז היהודים בגטו וגידור שטחו ארכו עד תחילת דצמבר 1941. היודנרט עסק בהקצאת דירות בגטו, ערך מיפקד אוכלוסין וסיפק עובדי כפייה. בסתיו ובחורף 1941-1942 היה היודנרט חייב לשלוח קבוצות צעירים למחנות העבודה שהוקמו בסביבה, וביניהם קמיונקה (Kamionka), הלובוצ'ק וילקי (Hluboczek Wielki), ובורקי וילקה (Borki Wielkie).

בתחילת 1942 הדיחו הגרמנים את יושב ראש היודנרט, גוסטב פישר, מתפקידו, משום שלדעתם לא היה צייתן מספיק בהוצאת הוראותיהם לפועל, ובמקומו מונה יעקב ליפה. ב-23 במרס 1942, נערכה אקציה ובסיומה נרצחו כ-700 יהודים ביער יאנובקה (Yanovka). באביב 1942 פתח היודנרט כמה מפעלי מלאכה בגטו כדי להבטיח מקומות עבודה חיוניים למשק הגרמני, בתקווה לזכות בחסינות מסוימת אם יהיו עוד אקציות. ביולי 1942 גברו רציחות ספוראדיות, וב-29-30 באוגוסט 1942 היתה עוד אקציה, ולאחר סלקציה שולחו למחנה ההשמדה בבלז'ץ יותר מ-3,000 נפש, רובם קשישים וחולים. כמה מאות גברים הוכנסו למחנה העבודה באיזור. בראשית ספטמבר 1942 צימצמו הגרמנים את שטח הגטו ותנאי החיים בו החמירו.

ב-30 בספטמבר 1942 שוב היתה אקציה. היודנרט נדרש לרכז 1,000 יהודים. רבים מתושבי הגטו התחבאו במקומות מסתור שהוכנו מראש. השוטרים היהודים לא הצליחו לאסוף את המספר הדרוש, ואז פתחו הגרמנים עצמם במצוד, וכ-800 יהודים הועלו לרכבת לבלז'ץ. במחצית הראשונה של נובמבר 1942 היו שתי אקציות בט' ועוד כ-2,500 יהודים שולחו לבלז'ץ.

בראשית 1943 הוקם בשטח הגטו מחנה עבודה ובו רוכזו היהודים שהוגדרו כ'מועילים' והועסקו במפעלים חיוניים למשק הגרמני. יהודים מחלקים אחרים של הגטו ניסו להסתנן למחנה העבודה בהאמינם שיושביו לא ייפגעו. באקציה ב-8-9 באפריל 1943 הוצאו מן הגטו כ-1,000 איש ונרצחו בירי לבורות סמוך לעיר.

באפריל ובמאי 1943 נמשכו הרציחות בגטו, עד שב20- ביוני 1943 באה האקציה הסופית. חולים וזקנים נהרגו במקום והאחרים נטבחו בשדות בקרבת העיר. מחנה העבודה התקיים עד 22 ביולי 1943, ובאותו יום הוצאו להורג כול יושביו, פרט לקבוצת עובדים שהושארה לעוד שבועיים לסידור חפצי הנרצחים. בתחילת אוגוסט 1943 נרצחו אף הם. הגרמנים והאוקראינים המשיכו במצוד אחרי המסתתרים בעיר וביערות בסביבה ורבים מהם נפלו בידיהם עד לימים האחרונים של הכיבוש הגרמני.